

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

7 decembrie 2023*

„Trimitere preliminară – Mediu – Conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică – Directiva 92/43/CEE – Articolul 6 alineatul (3) – Noțiunea de «plan sau proiect» privind un sit protejat – Intervenție într-o pădure pentru a asigura protecția acesteia împotriva incendiilor – Necesitatea de a efectua o evaluare prealabilă a efectelor acestei intervenții asupra sitului în cauză”

În cauza C-434/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de administrativā rajona tiesa, Rīgas tiesu nams (Tribunalul Administrativ Districtual, Secția Riga, Letonia), prin decizia din 30 iunie 2022, primită de Curte la 30 iunie 2022, în procedura

„Latvijas valsts meži” AS

împotriva

Dabas aizsardzības pārvalde,

Vides pārraudzības valsts birojs,

cu participarea:

Valsts meža dienests,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din domnul J.-C. Bonichot (raportor), îndeplinind funcția de președinte de cameră, domnul S. Rodin și doamna L. S. Rossi, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru „Latvijas valsts meži” AS, de M. Gūtmanis;

* Limba de procedură: letona.

– pentru Dabas aizsardzības pārvalde, de A. Svilāns;
– pentru Comisia Europeană, de C. Hermes și I. Naglis, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 13 iulie 2023,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO 1992, L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109, denumită în continuare „Directiva habitate”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între „Latvijas valsts meži” AS, pe de o parte, și Administrația regională din Kurzeme a Dabas aizsardzības pārvalde (Serviciul de protecție a mediului, Letonia), pe de altă parte, în legătură cu decizia directorului general al acestui serviciu, din 22 martie 2021, prin care se impune societății menționate să ia diferite măsuri destinate să reducă efectele negative ale unei tăieri de arbori în aria specială de conservare de importanță comunitară (Natura 2000) din Ances purvi un meži (Mlaștinile și pădurile din Ance), situată în Letonia.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva habitate

- 3 Articolul 1 litera (l) din Directiva habitate definește o arie specială de conservare ca fiind „un sit de importanță comunitară desemnat de către un stat membru prin acte administrative sau clauze contractuale, în care se aplică măsurile de conservare necesare pentru menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și/sau a populațiilor din speciile pentru care a fost desemnat respectivul sit”.
- 4 Desemnarea unor arii speciale de conservare este prevăzută la articolul 4 alineatul (4) din această directivă:
„După adoptarea unui sit de importanță comunitară în conformitate cu procedura prevăzută la alineatul (2), statul membru respectiv desemnează situl ca arie specială de conservare cât mai curând posibil, în termen de maximum șase ani, stabilind prioritățile în funcție de importanța siturilor pentru menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a unui habitat natural din anexa I sau a unei specii din anexa II ori pentru coerența sistemului Natura 2000 și în funcție de pericolele de degradare sau distrugere ce amenință respectivele situri.”

5 Protejarea siturilor Natura 2000 este reglementată în special la articolul 6 din directiva menționată, care prevede:

„(1) Pentru ariile speciale de conservare, statele membre adoptă măsurile de conservare necesare, inclusiv, după caz, planuri de gestionare adecvate, speciale sau incluse în alte planuri de dezvoltare, precum și actele administrative sau clauzele contractuale adecvate în conformitate cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I sau ale speciilor din anexa II prezente pe teritoriul respectivelor situri.

(2) Statele membre iau măsurile necesare pentru a evita, pe teritoriul ariilor speciale de conservare, deteriorarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, precum și perturbarea speciilor pentru care au fost desemnate respectivele arii, în măsura în care perturbările respective ar putea fi relevante în sensul obiectivelor prezentei directive.

(3) Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă. În funcție de concluziile evaluării respective și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică.

(4) Dacă, în ciuda unui rezultat negativ al evaluării efectelor asupra sitului și în lipsa unei soluții alternative, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000. Statul membru informează Comisia cu privire la măsurile compensatorii adoptate.

În cazul în care situl respectiv adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, singurele considerente care pot fi invocate sunt cele legate de sănătatea sau siguranța publică, de anumite consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau, ca urmare a avizului Comisiei, de alte motive cruciale de interes public major.”

Directiva EEM

6 Potrivit articolului 1 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO 2012, L 26, p. 1, denumită în continuare „Directiva EEM”):

„ În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

a) «proiect» înseamnă:

- executarea lucrărilor de construcții sau a altor instalații sau lucrări;
- alte intervenții în mediul natural și asupra peisajului, inclusiv cele care implică exploatarea resurselor minerale”.

Dreptul leton

Legea privind ariile speciale de conservare

7 Directiva habitate a fost transpusă în dreptul leton prin likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (Legea privind ariile speciale de conservare) din 2 martie 1993 (*Latvijas Vēstnesis*, 1993, nr. 5).

8 Potrivit articolul 15 din această lege, intitulat „Norme de protecție și de utilizare a ariilor de conservare”:

„(1) Pot fi stabilite norme de protecție și utilizare pentru ariile de conservare, pentru a asigura protecția acestor situri și conservarea valorii lor naturale.

(2) Pentru ariile de conservare există norme generale de protecție și de utilizare, norme individuale de protecție și de utilizare și planuri de protecție a naturii.”

9 Potrivit articolului 43 din legea menționată, intitulat „Arii speciale de conservare de importanță comunitară”:

„[...]”

(4) orice activitate planificată sau document de planificare (cu excepția planurilor de protecție a naturii pentru ariile de conservare și a activităților planificate în cadrul acestora care sunt necesare pentru gestionarea sau restaurarea habitatelor speciilor special protejate, a habitatelor speciilor protejate în mod special, cu utilizare restrânsă, sau a biotopurilor special protejate, precum și organizarea de infrastructuri de cercetare și de turism în natură accesibile publicului, prevăzute în planurile de protecție a naturii pentru ariile de conservare), care, separat sau împreună cu alte activități planificate sau cu alte documente de planificare, pot avea un efect semnificativ asupra unei arii de conservare de importanță comunitară (Natura 2000), trebuie să facă obiectul unei evaluări a efectelor asupra mediului. [...]”

Legea privind protecția împotriva incendiilor și combaterea acestora

10 Articolul 10.¹ primul paragraf din Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums (Legea privind protecția împotriva incendiilor și combaterea acestora) din 24 octombrie 2002 (*Latvijas Vēstnesis*, 2002, nr. 165) prevede că proprietarul sau deținătorul unei păduri este obligat să asigure respectarea cerințelor în materie de protecție a pădurilor împotriva incendiilor.

11 Articolul 12 din această lege prevede că Consiliul de miniștri reglementează condițiile pe care trebuie să le îndeplinească persoanele fizice sau juridice pentru prevenirea și stingerea eficiente ale incendiilor și pentru atenuarea consecințelor acestora, indiferent de forma de proprietate și de amplasarea bunului în cauză.

Decretul nr. 238

- 12 Punctul 1 din Ministru kabineta noteikumi Nr. 238 „Ugunsdrošības noteikumi” (Decretul nr. 238 al Consiliului de miniștri privind prevenirea incendiilor) din 19 aprilie 2016 (*Latvijas Vēstnesis*, 2016, nr. 78) (denumit în continuare „Decretul nr. 238”) prevede că acest decret stabilește cerințele în materie de prevenire a riscurilor pe care trebuie să le respecte persoanele fizice sau juridice pentru a preveni și a stinge în mod eficient incendiile și pentru a atenua consecințele acestora, independent de forma de proprietate și de amplasare a bunului în cauză.
- 13 Punctul 2.7.¹ din decretul menționat prevede că infrastructurile de protecție a pădurilor împotriva incendiilor sunt drumurile din zonele forestiere, paravanele împotriva răspândirii incendiilor, benzile de soluri minerale, drumurile naturale, punctele de alimentare cu „apă în caz de incendiu” accesibile și turnurile de supraveghere a incendiilor.
- 14 Punctul 417.3 din același decret prevede că, înainte de data de 1 mai a fiecărui an, persoana responsabilă de situl forestier în cauză îndepărtează resturile de vegetație care pot împiedica circulația vehiculelor de combatere a incendiilor de pe drumurile forestiere și de pe drumurile naturale din situl forestier respectiv, care pot fi utilizate în acest scop.
- 15 Punctul 417.4 din Decretul nr. 238 prevede că, înainte de data de 1 mai a fiecărui an, persoana responsabilă de terenul forestier pregătește drumurile și căile de acces către punctele de alimentare cu apă pentru stingerea incendiilor și le menține adecvate pentru a asigura accesul vehiculelor de stingere a incendiilor.
- 16 Punctul 418 din acest decret prevede că, în cazul în care persoana responsabilă de un sit forestier gestionează o suprafață de terenuri forestiere adiacente mai mare de 5 000 ha, aceasta elaborează un plan de prevenire a riscurilor de incendii pentru întregul sit forestier respectiv și îl pune în aplicare. Acest plan este însoțit de hărți cartografice ale terenului forestier menționat.

Decretul nr. 478

- 17 Punctul 2 din Ministru kabineta noteikumi Nr. 478 Dabas lieguma „Ances purvi un meži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (Decretul nr. 478 al Consiliului de miniștri de stabilire a unor norme specifice de conservare și de utilizare a ariei naturale protejate „Mlaștinile și pădurile din Ance” din 16 august 2017 (*Latvijas Vēstnesis*, 2017, nr. 164) (denumit în continuare „Decretul nr. 478”) prevede că această arie naturală este creată pentru a asigura conservarea peisajului de depresiuni și de dune de coastă caracteristice sitului și pentru a proteja biotopuri și specii protejate în mod special, importante pentru Republica Letonia și pentru Uniunea Europeană.

- 18 Articolul 11 din acest decret prevede:

„În zonele forestiere sunt interzise:

[...] 11.2. tăierea arborilor uscați și înlăturarea arborilor căzuți, a arborilor morți sau a unor părți ale acestora, al căror diametru din cel mai gros punct este mai mare de 25 cm, în cazul în care volumul lor total este mai mic de 20 metri cubi pe hectar de arboret, cu excepția următoarelor cazuri:

11.2.1. tăierea și îndepărtarea arborilor periculoși, lăsându-i în arboret;

11.2.2. exercitarea acestor activități în biotopurile forestiere prioritare ale Uniunii: păduri mlăștinoase (91D0*), crânguri (9080*), păduri aluvionare riverane și inundabile (91E0*) și păduri boreale vechi sau naturale (9010*), unde tăierea arborilor uscați și înlăturarea arborilor căzuți, a arborilor morți sau a unor părți ale acestora, al căror diametru la cel mai gros punct este mai mare de 25 cm, sunt interzise. [...]"

- 19 Punctul 23.3.3 din decretul citat prevede că în perioada 1 februarie-31 iulie sunt interzise activitățile forestiere într-o arie naturală protejată sezonieră, cu excepția măsurilor de protecție a pădurilor și de combatere a incendiilor.
- 20 Aria naturală protejată „Mlaștinile și pădurile din Ance” face, în plus, obiectul unui plan de protecție a naturii (plan care acoperă anii 2016-2028, denumit în continuare „planul de protecție”), care a fost aprobat prin vides aizsardzibas un reģionālās attīstības ministra rīkojums Nr. 105 (Ordinul nr. 105 al ministrului protecției mediului și dezvoltării regionale) din 28 aprilie 2016.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 21 Aria naturală protejată în cauză este o arie specială de conservare de importanță comunitară (Natura 2000) situată în comuna Ventspils (Letonia). Cu o suprafață de 9 822 de hectare, această arie a fost creată pentru a garanta conservarea și gestionarea biotopurilor și a habitatelor speciilor de animale și de plante rare și protejate în Letonia și în Uniune, precum și a peisajului de depreziuni și dune de coastă caracteristic regiunii.
- 22 La 7 și la 14 ianuarie 2021, agenți ai Serviciului de protecție a mediului din cadrul administrației regionale din Kurzeme au inspectat aria naturală în cauză și au constatat că reclamanta din litigiul principal a tăiat arbori în această arie de-a lungul drumurilor naturale pe aproximativ 17 km.
- 23 Acest serviciu de protecție a mediului a considerat că măsura în cauză nu era prevăzută nici de planul de protecție, nici de Decretul nr. 478 și că aceasta ar fi trebuit să facă obiectul, în prealabil, al unei proceduri de evaluare a efectelor sale.
- 24 Printr-o decizie din 15 ianuarie 2021, același serviciu a impus reclamantei din litigiul principal să reducă efectele negative ale activităților desfășurate în aria naturală protejată în cauză și să lase în arboret pinii tăiați al căror diametru din punctul cel mai gros este mai mare de 25 de centimetri, pentru ca acești pini să devină prin descompunerea lor un substrat propice dezvoltării unor specii de insecte protejate în mod special în această arie, îndeosebi coleopterul de conifere (*Tragosoma depsarium*) și coleopterul mare (*Ergates faber*). De asemenea, Serviciul de protecție a mediului a dispus ca reclamanta din litigiul principal să reconstituie cantitatea de lemn mort în biotopul prioritar protejat 9010* „Păduri boreale vechi sau naturale”, pentru motivul că aceasta avea un nivel insuficient.
- 25 Reclamanta din litigiul principal a contestat decizia menționată. Directorul general al Serviciului de protecție a mediului a confirmat însă această decizie printr-o decizie din 22 martie 2021 (denumită în continuare „decizia în discuție în litigiul principal”).

- 26 Reclamanta din litigiul principal a sesizat administrativā rajona tiesa, Rīgas tiesu nams (Tribunalul Administrativ Districtual, Secția Riga, Letonia), care este instanța de trimitere, cu o acțiune având ca obiect anularea deciziei în discuție în litigiul principal.
- 27 Aceasta a arătat că activitățile care îi sunt reproșate sunt impuse de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere, care implică întreținerea drumurilor forestiere și a drumurilor naturale, inclusiv tăierea de arbori în temeiul autorizațiilor eliberate de Valsts meža dienests (Serviciul Pădurilor de Stat, Letonia), că aceste activități nu sunt supuse procedurii de evaluare prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate și că activitățile menționate au fost realizate în conformitate cu planul de protecție și cu Decretul nr. 478.
- 28 Reclamanta din litigiul principal susține, pe de altă parte, că măsurile impuse prin decizia în discuție în litigiul principal au efecte negative asupra protecției și combaterii incendiilor în aria naturală protejată în cauză. Potrivit instanței de trimitere, serviciul forestier a efectuat aceeași constatare.
- 29 Instanța de trimitere consideră că trebuie să stabilească dacă activitățile exercitate de reclamanta din litigiul principal constituie activități supuse procedurii de evaluare a efectelor planurilor și proiectelor avute în vedere în ariile speciale de conservare de importanță comunitară (Natura 2000), astfel cum este prevăzută la articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate.
- 30 În acest scop, instanța de trimitere consideră că trebuie să aprecieze mai întâi dacă activitățile în discuție în litigiul principal constituie un „plan” sau un „proiect”, în sensul articolului 6 alineatul (3) din această directivă, din moment ce numai „planurile” și „proiectele” care pot afecta o arie specială de conservare trebuie să facă obiectul unei evaluări corespunzătoare a efectelor lor în temeiul acestei dispoziții.
- 31 Deși această calificare trebuie reținută pentru lucrările în cauză, instanța de trimitere ridică de asemenea problema dacă aceste lucrări au o legătură directă cu sau sunt necesare pentru gestionarea ariei naturale protejate în cauză, în măsura în care ele urmăresc să mențină respectiva arie naturală protejată de riscul de incendii. Astfel, în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, evaluarea efectelor asupra sitului în cauză nu este necesară pentru planurile sau proiectele care au o legătură directă cu sau sunt necesare pentru gestionarea acestui sit.
- 32 Chiar în lipsa unei astfel de legături sau a unei asemenea necesități pentru gestionarea sitului, instanța de trimitere ridică problema dacă evaluarea efectelor activităților în cauză este totuși cerută, deși aceste activități sunt impuse de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere.
- 33 În aceste condiții, administrativā rajona tiesa, Rīgas tiesu nams (Tribunalul Administrativ Districtual, Secția Riga) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Noțiunea de «proiect», în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (a) din [Directiva EEM], include și activitățile desfășurate într-o zonă forestieră pentru a asigura întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor din zona respectivă, în conformitate cu cerințele prevăzute de reglementarea privind prevenirea riscurilor de incendii forestiere?

- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare preliminară, trebuie să se considere că activitățile desfășurate într-o zonă forestieră pentru a asigura întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor din zona respectivă, în conformitate cu cerințele prevăzute de reglementarea privind prevenirea riscurilor de incendii forestiere, constituie, în sensul articolului 6 alineatul (3) din [Directiva habitate], un proiect care are o legătură directă cu [sau] este necesar pentru gestionarea sitului în cauză, astfel încât aceste activități nu sunt supuse procedurii de evaluare a ariilor speciale de conservare de importanță comunitară (Natura 2000)?
- 3) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare preliminară, din articolul 6 alineatul (3) din [Directiva habitate] rezultă obligația de a efectua de asemenea o evaluare a planurilor și a proiectelor (activităților) care, fără să aibă o legătură directă cu sau fără să fie necesare pentru gestionarea ariei speciale de conservare, ar putea afecta în mod semnificativ ariile de conservare de importanță comunitară (Natura 2000) și care, cu toate acestea, sunt realizate în conformitate cu legislația națională pentru a asigura respectarea cerințelor privind protecția împotriva incendiilor forestiere și combaterea acestora?
- 4) În cazul unui răspuns afirmativ la a treia întrebare preliminară, activitatea respectivă poate fi continuată și finalizată înainte de efectuarea procedurii de evaluare *ex post* a ariilor speciale de conservare de importanță comunitară (Natura 2000)?
- 5) În cazul unui răspuns afirmativ la treia întrebare preliminară, autoritățile competente sunt obligate să solicite repararea prejudiciului și să adopte măsuri pentru a remedia eventualele efecte semnificative, în cazul în care importanța efectelor nu a fost apreciată în cursul procedurii de evaluare a ariilor speciale de conservare de importanță comunitară (Natura 2000)?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 34 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „proiect”, în sensul acestei dispoziții, include activitățile desfășurate într-o zonă forestieră, desemnată ca arie specială de conservare, pentru a asigura întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor în această zonă, în conformitate cu cerințele prevăzute de reglementarea națională în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere.
- 35 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că această dispoziție prevede că, în ariile speciale de conservare, în sensul articolului 1 litera (l) din Directiva habitate, „[o]rice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă”.
- 36 În primul rând, trebuie arătat că Directiva habitate nu cuprinde o definiție a noțiunii de „proiect”. În schimb, articolul 1 alineatul (2) litera (a) din Directiva EEM, la care instanța de trimitere a făcut referire în mod expres în întrebarea sa, dă o definiție a noțiunii menționate, potrivit căreia un

„proiect”, în sensul acestei din urmă directive, include executarea lucrărilor de construcții sau a altor instalații sau lucrări, precum și alte intervenții în mediul natural și asupra peisajului, inclusiv cele care implică exploatarea resurselor minerale.

- 37 Or, Curtea a statuat că noțiunea de „proiect” în sensul Directivei habitate o include pe cea de „proiect” în sensul Directivei EEM astfel încât, dacă o activitate intră sub incidența Directivei EEM, ea trebuie, cu atât mai mult, să intre sub incidența Directivei habitate (Hotărârea din 9 septembrie 2020, Friends of the Irish Environment, C-254/19, EU:C:2020:680, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 38 În al doilea rând, reiese din jurisprudența Curții că un „proiect”, în sensul Directivei EEM, implică realizarea de lucrări sau de intervenții care să modifice realitatea fizică a sitului în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 martie 2011, Brussels Hoofdstedelijk Gewest și alții, C-275/09, EU:C:2011:154, punctul 24). În speță, activitățile în discuție în litigiul principal au constat în tăieri de arbori destinate să asigure întreținerea drumurilor naturale care traversează aria naturală protejată în cauză. Prin urmare, acestea îndeplinesc criteriul material al noțiunii de „proiect”, în sensul Directivei EEM.
- 39 În schimb, niciun criteriu juridic nu limitează noțiunea menționată. Acesta este motivul pentru care împrejurarea că lucrările de tăiere a arborilor în discuție în litigiul principal ar fi fost impuse de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere nu este susceptibilă să repună în discuție calificarea respectivelor lucrări drept „proiect”, în sensul Directivei EEM.
- 40 Rezultă din cele ce precedă că lucrările de tăiere menționate constituie un „proiect” în sensul Directivei EEM și, prin urmare, un „proiect” în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate.
- 41 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „proiect”, în sensul acestei dispoziții, include activitățile desfășurate într-o zonă forestieră, desemnată drept arie specială de conservare, pentru a asigura întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor în această zonă, în conformitate cu cerințele prevăzute de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere, în ipoteza în care aceste activități modifică realitatea fizică a sitului în cauză.

Cu privire la a doua întrebare

- 42 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că activitățile desfășurate într-o zonă forestieră, desemnată ca arie specială de conservare, pentru a asigura întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor în această zonă, în conformitate cu cerințele prevăzute de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere, trebuie considerate un proiect „care are o legătură directă cu sau este necesar pentru gestionarea sitului”, în sensul acestei dispoziții, și, prin urmare, nu trebuie să facă obiectul unei evaluări a efectelor lor asupra sitului în cauză.

- 43 Astfel, în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, deși lucrările în discuție în litigiul principal, care au fost executate în conformitate cu reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere, au o legătură directă cu sau sunt necesare pentru gestionarea sitului în cauză, ele nu trebuiau să facă obiectul unei evaluări a efectelor lor asupra acestui sit.
- 44 În primul rând, reiese din articolul 1 litera (l) din Directiva habitate că o arie specială de conservare este delimitată în vederea menținerii sau a readucerii la un stadiu corespunzător de conservare a anumitor habitate sau specii naturale. În acest scop, statele membre adoptă, în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate, măsurile de conservare necesare, inclusiv, după caz, planuri de gestionare adecvate, speciale sau incluse în alte planuri de dezvoltare, precum și actele administrative sau clauzele contractuale adecvate în conformitate cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I la această directivă sau ale speciilor din anexa II la aceasta prezente în respectivele situri.
- 45 Rezultă din ceea ce precedă că măsurile de conservare prevăzute la articolul 6 alineatul (1) din Directiva habitate trebuie să aibă o legătură directă cu sau să fie necesare pentru gestionarea sitului în cauză, în sensul articolului 6 alineatul (3) din această directivă.
- 46 În al doilea rând, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 37 din concluzii, măsurile de precauție care urmăresc prevenirea sau combaterea incendiilor pot avea o legătură directă cu sau pot fi necesare pentru gestionarea unui sit protejat. De altfel, potrivit cererii de decizie preliminară, atât planul de protecție, cât și Decretul nr. 478 cuprind indicații indirecte privind necesitatea de a adopta măsuri de prevenire a riscurilor de incendii forestiere în situl în cauză.
- 47 Cu toate acestea, nu toate măsurile care urmăresc să asigure protecția unei arii speciale de conservare împotriva riscurilor de incendii forestiere au totuși o legătură directă cu sau sunt necesare pentru gestionarea sitului în cauză. În plus, trebuie ca aceste măsuri să fie necesare pentru menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor sau a speciilor protejate și proporționale cu aceste obiective, ceea ce presupune ca ele să fie adaptate ariei în cauză și de natură să permită realizarea obiectivelor menționate.
- 48 În ceea ce privește, în speță, lucrările de tăiere a arborilor destinate menținerii în stare corespunzătoare a drumurilor naturale într-o arie protejată, trebuie să se aprecieze dacă aceste lucrări afectează anumite obiective de conservare și, eventual, dacă riscul unei atingeri viitoare aduse sitului în cauză de incendii justifică lucrările menționate ținând seama de ansamblul caracteristicilor acestei arii.
- 49 O astfel de apreciere necesită o evaluare corespunzătoare a efectelor măsurilor avute în vedere în temeiul prevenirii incendiilor, în aplicarea articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate.
- 50 Situația este diferită numai dacă aceste măsuri figurează deja printre cele care au fost adoptate în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate și care au, în acest temei, o legătură directă cu sau sunt necesare pentru gestionarea sitului în cauză.
- 51 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că activitățile desfășurate într-o zonă forestieră, desemnată ca arie specială de conservare, pentru a asigura întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor în această zonă, în conformitate cu cerințele prevăzute de reglementarea națională aplicabilă în materie de

prevenire a riscurilor de incendii forestiere, nu pot fi considerate, prin simplul fapt că au un astfel de obiect, ca având o legătură directă cu sau ca fiind necesare pentru gestionarea sitului în cauză și, prin urmare, nu pot fi scutite în acest temei de evaluarea efectelor lor asupra respectivului sit, cu excepția cazului în care figurează printre măsurile de conservare a sitului deja adoptate în aplicarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate.

Cu privire la a treia întrebare

- 52 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că impune efectuarea unei evaluări a planurilor și a proiectelor vizate la această dispoziție, chiar și atunci când realizarea lor este impusă de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere.
- 53 În primul rând, trebuie amintit că orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea unui sit, dar care ar putea afecta în mod semnificativ acest sit trebuie să facă obiectul unei evaluări corespunzătoare a efectelor sale asupra sitului menționat, cerință care implică identificarea, aprecierea și luarea în considerare a tuturor efectelor acestui plan sau proiect asupra acestuia din urmă. Un asemenea plan sau proiect trebuie supus unei astfel de evaluări atunci când există o probabilitate sau un risc ca acesta să afecteze situl în cauză în mod semnificativ, condiție care, ținând seama de principiul precauției, trebuie considerată îndeplinită atunci când existența unei probabilități sau a unui risc de efecte prejudiciabile semnificative asupra acestui sit nu poate fi exclusă pe baza celor mai bune cunoștințe științifice în materie, ținând seama în special de caracteristicile, precum și de condițiile specifice de mediu ale sitului menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 noiembrie 2022, AquaPri (C-278/21, EU:C:2022:864, punctele 49 și 50, precum și jurisprudența citată). Revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia dacă proiectul în discuție în cauza principală poate afecta în mod semnificativ situl în cauză, înțelegându-se, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 45 din concluzii, că reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere nu poate scuti un plan sau un proiect de respectarea cerințelor prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate.
- 54 În aceste condiții și în al doilea rând, trebuie subliniat că nu există o contradicție între obligația, în temeiul dreptului național, de a adopta anumite măsuri destinate prevenirii și combaterii incendiilor forestiere și cea, prevăzută la articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate, de a supune în prealabil aceste măsuri unei evaluări a efectelor lor asupra sitului în cauză, atunci când acestea pot avea un impact semnificativ asupra unei arii de conservare speciale.
- 55 Astfel, pe de o parte, această evaluare permite, dimpotrivă, definirea modalităților de punere în aplicare a măsurilor menționate care sunt cele mai adecvate pentru menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor sau speciilor naturale pentru a căror protecție a fost instituită aria de conservare specială în cauză.
- 56 Pe de altă parte, chiar și în cazul în care evaluarea concluzionează că măsurile avute în vedere au efecte negative asupra sitului și în care nu există soluții alternative, articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate prevede că aceste măsuri pot fi totuși realizate atunci când acest lucru este justificat de motive cruciale de interes public major, cu condiția ca statul membru să ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000 [a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 aprilie 2018, Comisia/Polonia (Pădurea Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, punctul 190].

- 57 În al treilea rând și în orice caz, trebuie amintit că Curtea a statuat că articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate nu poate autoriza un stat membru să instituie norme naționale care să excepteze, în mod general, anumite tipuri de planuri sau de proiecte de la obligația unei evaluări a efectelor lor asupra sitului în cauză [Hotărârea din 22 iunie 2022, Comisia/Slovacia (Protecția cocoșului de munte), C-661/20, EU:C:2022:496, punctul 69 și jurisprudența citată].
- 58 Astfel, posibilitatea de a scuti în mod general anumite activități, în conformitate cu reglementarea națională în vigoare, de la evaluarea efectelor lor asupra sitului protejat în cauză ar fi de natură să compromită integritatea acestui sit.
- 59 De altfel, este necesar să se arate că, în speță, reiese din dosarul prezentat Curții că reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere nu prevede o asemenea posibilitate.
- 60 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că impune efectuarea unei evaluări a planurilor și a proiectelor vizate de acest articol, chiar și atunci când realizarea lor este impusă de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere.

Cu privire la a patra întrebare

- 61 Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că activitățile destinate să asigure întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor într-o zonă forestieră, desemnată ca arie specială de conservare, pot fi continuate și finalizate înainte de punerea în aplicare a procedurii de evaluare a efectelor lor, prevăzută la această dispoziție.
- 62 Potrivit celei de a doua teze a articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, „[î]n funcție de concluziile evaluării [efectelor asupra sitului] și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică”. Astfel, niciun plan sau proiect nu poate fi pus în aplicare într-o arie specială de conservare înainte de evaluarea efectelor sale asupra sitului în cauză.
- 63 Curtea a confirmat în mai multe rânduri caracterul prealabil al procedurii de evaluare prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate (Hotărârea din 7 septembrie 2004, Waddenvereniging și Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, punctul 34, Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 28, precum și Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 43).
- 64 După cum a arătat doamna avocată generală la punctul 54 din concluzii, este de altfel indispensabil ca evaluarea efectelor planului sau ale proiectului să precedă punerea sa în aplicare. Astfel, pe de o parte, o evaluare ulterioară nu ar permite evitarea deteriorărilor aduse stadiului de conservare a sitului. Pe de altă parte, ar fi adesea dificil să se evalueze amploarea acestor efecte în lipsa unei inventarieri prealabile a stadiului inițial al sitului.

- 65 Astfel, Directiva habitate nu permite realizarea unui plan sau a unui proiect într-o arie de conservare specială și nici, *a fortiori*, continuarea și finalizarea realizării acestuia înainte de efectuarea unei evaluări corespunzătoare a efectelor acestuia asupra sitului în cauză.
- 66 Această interdicție se aplică activităților desfășurate într-o zonă forestieră, desemnată ca arie specială de conservare, pentru a asigura întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor în această zonă, care au caracterul de proiect, în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, astfel cum reiese din răspunsul Curții la prima întrebare.
- 67 În schimb, interdicția menționată nu se aplică activităților desfășurate în temeiul măsurilor de conservare a sitului adoptate potrivit articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate. Astfel, după cum s-a arătat la punctele 52 și 53 din prezenta hotărâre, aceste activități trebuie considerate, în acest temei, ca având o legătură directă cu sau ca fiind necesare pentru gestionarea sitului.
- 68 Astfel, deși activitățile de întreținere a infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor au fost deja prevăzute de măsurile de conservare a sitului în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate, ele nu trebuie să facă obiectul evaluării prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din această directivă.
- 69 Astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 57 din concluzii, trebuie de asemenea să se excepteze cazul în care un risc actual sau iminent impune îndeplinirea fără întârziere a măsurilor necesare pentru protecția sitului. Într-o asemenea ipoteză, îndeplinirea prealabilă a procedurii de evaluare a efectelor acestor măsuri asupra sitului ar putea să nu servească obiectivului acestei proceduri, și anume conservarea sitului, ci ar risca, dimpotrivă, să o prejudicieze.
- 70 Acesta poate fi, în special, cazul măsurilor luate de urgență pentru protecția și combaterea incendiilor forestiere. Revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia dacă executarea lucrărilor în discuție în litigiul principal, fără o evaluare prealabilă a efectelor lor asupra ariei naturale protejate în cauză, putea fi justificată în acest temei.
- 71 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la a patra întrebare că articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că activitățile destinate să asigure întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor într-o zonă forestieră, desemnată ca arie specială de conservare, nu pot fi inițiate și nici, *a fortiori*, continuate și finalizate înainte de îndeplinirea procedurii de evaluare a efectelor lor prevăzută la acest articol, cu excepția cazului în care aceste activități figurează printre măsurile de conservare a sitului în cauză deja adoptate în temeiul articolului 6 alineatul (1) din această directivă sau în cazul în care un risc actual sau iminent care aduce atingere conservării respectivului sit impune realizarea imediată a acestora.

Cu privire la a cincea întrebare

- 72 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că obligă autoritățile competente să adopte măsuri pentru a remedia eventualele efecte importante ale lucrărilor executate fără să fi făcut obiectul evaluării prealabile prevăzute la această dispoziție și să solicite repararea prejudiciului cauzat de aceste lucrări.

- 73 Cu titlu introductiv, este necesar să se ridice problema utilității celei de a cincea întrebări, astfel cum este formulată, pentru soluționarea litigiului principal.
- 74 Astfel, prin decizia în discuție în litigiul principal, directorul general al Serviciului de protecție a mediului a somat reclamanta din litigiul principal, pe de o parte, să lase la fața locului pinii tăiați a căror tulpină are un diametru mai mare de 25 cm și, pe de altă parte, să reconstituie în biotopul prioritar protejat 9010* „Păduri boreale vechi sau naturale” cantitatea de lemn mort cu privire la care acesta a considerat că este la un nivel insuficient.
- 75 Or, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctele 69 și 72 din concluzii, prima somație urmărește să împiedice continuarea lucrărilor efectuate cu încălcarea articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, iar a doua constituie o reamintire a punctului 11.2 din Decretul nr. 478, care impune renunțarea la evacuarea lemnului mort, atunci când acesta este în cantitate insuficientă.
- 76 Cu alte cuvinte, decizia în discuție în litigiul principal nu pare să aibă ca obiect remedierea efectelor lucrărilor executate de reclamanta din litigiul principal și nici să impună acesteia din urmă repararea prejudiciului cauzat de aceste lucrări.
- 77 Cu toate acestea, trebuie amintit că numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, în raport cu particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții.
- 78 În speță, din cererea de decizie preliminară reiese că a cincea întrebare privește, la fel ca celelalte întrebări adresate, interpretarea articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate și nu este evident că este lipsită de utilitate pentru soluționarea litigiului principal. Curtea este, așadar, competentă să răspundă la aceasta.
- 79 În primul rând, trebuie constatat că Directiva habitate, în special articolul 6 alineatul (3) din aceasta, nu conține dispoziții referitoare la consecințele care trebuie deduse dintr-o încălcare a obligației de evaluare prealabilă a efectelor unui plan sau ale unui proiect (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 iulie 2019, Inter-Environnement Wallonie și Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, punctul 169).
- 80 Articolul 6 alineatul (2) din această directivă impune statelor membre doar să ia „măsurile necesare pentru a evita, pe teritoriul ariilor speciale de conservare, deteriorarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, precum și perturbarea speciilor pentru care au fost desemnate respectivele arii, în măsura în care perturbările respective ar putea fi relevante în sensul obiectivelor [respectivei] directive”.
- 81 În temeiul principiului cooperării loiale, prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE, statele membre sunt totuși obligate să elimine consecințele ilicite ale unei încălcări a dreptului Uniunii (Hotărârea din 16 decembrie 1960, Humblet/État belge, 6/60-IMM, EU:C:1960:48, p. 1146, și Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, punctul 64). Această obligație se adresează fiecărui organ al statului membru în cauză și în special autorităților naționale care, în cadrul competențelor lor, sunt obligate să ia toate măsurile necesare pentru a remedia omiterea unei evaluări a efectelor unui plan sau ale unui proiect asupra mediului [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Comisia/Irlanda (Parcul eolian de la Derrybrien), C-261/18,

EU:C:2019:955, punctul 75]. Obligația menționată revine și întreprinderilor care aparțin statului membru vizat [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Comisia/Irlanda (Parcul eolian de la Derrybrien), C-261/18, EU:C:2019:955, punctul 91].

- 82 În temeiul acestui principiu, statul membru în cauză este de asemenea obligat să repare orice prejudiciu cauzat prin omisiunea unei evaluări a efectelor unui plan sau ale unui proiect asupra mediului (Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, punctul 66).
- 83 În schimb, nu poate rezulta numai din principiul cooperării loiale, care nu se impune decât statelor membre și organelor acestora, o obligație a particularilor de a repara prejudiciile cauzate mediului într-o arie specială de conservare prin lucrări pe care aceștia le-au întreprins fără ca respectivele lucrări să fi făcut obiectul evaluării corespunzătoare prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate.
- 84 Având în vedere că Directiva habitate nu conține nicio dispoziție referitoare la repararea unui prejudiciu adus mediului și că, în orice caz, nicio obligație nu poate fi impusă particularilor numai în temeiul acestei directive, obligația de a repara un prejudiciu de tipul celui în discuție în cauza principală nu ar putea rezulta decât din dreptul leton.
- 85 Trebuie adăugat că, în cazul în care o astfel de obligație ar fi prevăzută în dreptul leton, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere, autoritățile naționale competente ar fi obligate să o aplice.
- 86 În consecință, articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate, interpretat în lumina principiului cooperării loiale, nu poate obliga autoritățile competente să impună particularilor repararea unui astfel de prejudiciu.
- 87 Prin urmare, această dispoziție nu obligă reclamanta din litigiul principal să repare prejudiciul cauzat de lucrările pe care le-a executat fără să fi fost efectuată în prealabil o evaluare corespunzătoare și nu permite, așadar, autorităților competente să îi impună repararea acestui prejudiciu decât în ipoteza, avută în vedere de doamna avocată generală la punctul 73 din concluzii, în care ar trebui asimilată unui organ al statului membru în cauză. În schimb, dacă are calitatea de particular, aceste autorități nu îi pot impune, exclusiv în temeiul dispoziției menționate și al principiului cooperării loiale, repararea prejudiciilor menționate mai sus.
- 88 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la a cincea întrebare că articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate, citit în lumina principiului cooperării loiale, trebuie interpretat în sensul că obligă statul membru în cauză, în special autoritățile competente ale acestuia, să adopte măsuri pentru a remedia eventualele efecte importante asupra mediului ale lucrărilor executate fără ca evaluarea corespunzătoare a acestor efecte, prevăzută la dispoziția menționată, să fi fost efectuată în prealabil și să repare prejudiciul cauzat de aceste lucrări. În schimb, acesta nu obligă statul membru respectiv să solicite particularilor repararea unui astfel de prejudiciu, în cazul în care acesta le este imputabil.

Cu privire la cheltuielile de judecată

89 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

- 1) **Articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „proiect”, în sensul acestei dispoziții, include activitățile desfășurate într-o zonă forestieră, desemnată drept arie specială de conservare, pentru a asigura întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor în această zonă, în conformitate cu cerințele prevăzute de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere, în ipoteza în care aceste activități modifică realitatea fizică a sitului în cauză.**
- 2) **Articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că activitățile desfășurate într-o zonă forestieră, desemnată ca arie specială de conservare, pentru a asigura întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor în această zonă, în conformitate cu cerințele prevăzute de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere, nu pot fi considerate, prin simplul fapt că au un astfel de obiect, ca având o legătură directă cu sau ca fiind necesare pentru gestionarea sitului în cauză și, prin urmare, nu pot fi scutite în acest temei de evaluarea efectelor lor asupra respectivului sit, cu excepția cazului în care figurează printre măsurile de conservare a sitului deja adoptate în aplicarea articolului 6 alineatul (1) din această directivă.**
- 3) **Articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că impune efectuarea unei evaluări a planurilor și a proiectelor vizate de dispoziția menționată, chiar și atunci când realizarea lor este impusă de reglementarea națională aplicabilă în materie de prevenire a riscurilor de incendii forestiere.**
- 4) **Articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că activitățile destinate să asigure întreținerea infrastructurilor de protecție a pădurilor împotriva incendiilor într-o zonă forestieră, desemnată ca arie specială de conservare, nu pot fi inițiate și nici, *a fortiori*, continuate și finalizate înainte de îndeplinirea procedurii de evaluare a efectelor lor prevăzută la acest articol, cu excepția cazului în care aceste activități figurează printre măsurile de conservare a sitului în cauză deja adoptate în temeiul articolului 6 alineatul (1) din această directivă sau în cazul în care un risc actual sau iminent care aduce atingere conservării respectivului sit impune realizarea imediată a acestora.**
- 5) **Articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43, citit în lumina principiului cooperării loiale, trebuie interpretat în sensul că obligă statul membru în cauză, în special autoritățile competente ale acestuia, să adopte măsuri pentru a remedia eventualele efecte importante asupra mediului ale lucrărilor executate fără ca evaluarea corespunzătoare a acestor efecte, prevăzută la dispoziția menționată, să fi fost efectuată în prealabil și să**

repare prejudiciul cauzat de aceste lucrări. În schimb, acesta nu obligă statul membru respectiv să solicite particularilor repararea unui astfel de prejudiciu, în cazul în care acesta le este imputabil.

Semnături